

Dezelfde erfenis, hetzelfde lichaam, dezelfde belofte (Efesiërs 3)

Vorsten en heersers in de hemelsferen. Gods volkomenheid. Alle eeuwigheid : Er zijn in de Bijbel weinig plaatsen waar zoveel hoge beelden en diepe ideeën over elkaar heen tuimelen, en ons, toehoorders of lezers, bijna overdonderen. De brief aan de Efesiërs kan de toehoorder te mooi, te veel worden. Dit hoofdstuk wekt bij mij associaties met mozaïeken die we zien in het koor van vroeg-christelijke kerken, in Ravenna, bijvoorbeeld, of in Palermo, uit tijden lang vóór Dominicus, lang vóór Franciscus. In die kerken domineert niet het kruisbeeld maar de beeltenis van een gloriërende Christus, buiten de tijd, in hemelse sferen, met veel engelen, heel geheimzinnig, heel liefdevol vaak, een openbaring soms voor wie er zich aan overgeeft. Dat soort beelden moeten, lijkt me, in de schrijver van de Efesiërsbrief zijn omgegaan. Deze denkt even niet of nauwelijks aan het kruis waar de brieven van Paulus zo vol over staan. Leven en sterven van Jezus van Nazareth, nog maar dertig, hoogstens vijftig jaar eerder, lijken hier een ver verleden. De schrijver van de Efesiërsbrief - waarschijnlijk niet Paulus zelf maar een volgeling van hem - geeft aan dat historisch gebeuren een alles overstijgende betekenis. De verrezen Heer torent eindeloos uit boven de gekruisigde, zijn licht boven ons verdriet, onze strijd, onze angsten. Het gaat hier dan ook niet over een buitenplaats in het Romeinse Rijk die Jeruzalem heet, en nog minder over Golgotha, de folterplaats van Jeruzalem. Voortaan staan de hele kosmos en alles wat leeft in het teken van de Christus, de verlosser. Zijn leven was liefde, was volkomen, zijn terugkeer op aarde is aanstaande. In die sfeer van volkomenheid en van eindverwachting, creëert de schrijver van de Efesiërsbrief zijn christelijke mythologie : een tijdloze verbeelding rondom het mysterie van de verrezen Heer en diens Geest : beelden die je niet letterlijk kunt verstaan maar die zoveel licht en rijkdom uitstralen dat je er niet op uitgekeken, niet over uitgedacht raakt.

En zoals altijd wanneer een visioen echt diepzinnig wordt, is de kern ervan heel simpel. De Efesiërsbrief wil laten zien hoe heel de Kosmos voortaan gedragen wordt - gedragen zou kunnen worden - door liefde : door de liefde van Christus, dat wil zeggen : de liefde van de Verrezenen, en dát wil dus zeggen : de liefde van zijn Kerk, onze liefde, mijn liefde, jouw liefde. Daarom is zo'n geloofsvisioen ook geen illusie. De geest van Christus waarin die liefde gestalte krijgt, is immers geen illusie, geen constructie. De geest is een werkelijkheid die wij allemaal, net als Paulus, in onszelf ervaren kunnen. Wij, broze vaten, dragen die heilige geest, in ons mee : Geest van kracht, van wijsheid, van onderlinge liefde, verlangen en gebod dat alles samenvat, goddelijke kern van de Thora, van de psalmen, van het evangelie, van ieder van ons. All you need is love : een kind beseft het, ieder volwassen mens weet het. Paulus had, heeft gelijk. 'Geworteld en gegrondvest in de liefde'. Die zekerheid gaat alle kennis, alles wat wij over God denken en beweren, te boven. God is liefde, liefde die gedaan moet worden. Dát is Christus, dát is Kerk. Zo alleen kan het visioen van vrede en gerechtigheid werkelijkheid worden. De Efesiërsbrief roept ons op om Christus, Geest van Christus te zijn, om Kerk te zijn, liefde die gedaan wordt, desnoods op het kruis.

Wie deze brief leest en herleest bemerkt overigens al gauw dat het de schrijver met name te doen is om één heel concreet punt, dat vanaf de eerste regels doorklinkt en dat ook in ons hoofdstuk van vandaag eruit springt : het gaat over éénheid, onderlinge liefde tussen de verschillende soorten gelovigen, in dit geval Joden en niet-Joden. Het mysterie waarvan de schrijver van deze brief zich de heraut maakt is dat : *'op grond van het evangelie, de volkeren door Christus óók delen in de erfenis, óók deel uitmaken van hetzelfde lichaam, óók deel hebben aan de belofte'*. Drie maal 'óók' : Joden en niet-Joden delen in dezelfde erfenis, hetzelfde lichaam, dezelfde belofte. Iedereen hoort er bij, ook zij die denken er niet bij te horen. Daarom krijgt het Christus gebeuren of, zo men wil, het Heilige Geest gebeuren, hier

zo'n kosmische lading. Niemand of niets mag de verlossing die Christus is komen brengen mislopen. Die rijst boven alle verschillen uit. Paulus, zelf een bekeerling, wil christen zijn, maar tegelijkertijd niet minder Jood. Die ervaring ziet hij als het ware terug in de gehele toenmalige wereld - een nog betrekkelijke klein wereldje, vergeleken met de onze.

De vraag die de Efesiërsbrief vandaag de dag oproept betreft niet langer de tweedracht of eendracht tussen joden en niet-joden. Wij leven in een eindeloos veel grotere en meer gecompliceerde wereld dan die van de jonge Kerk. Het probleem in onze directe omgeving waar dat van Paulus het meest op lijkt is waarschijnlijk dat van de tweedracht en eendracht tussen Christenen en Moslims, maar het is duidelijk dat wij de Efesiërsbrief net als destijds op wereldniveau moeten lezen. Dat kunnen juist wij, dankzij de 'vorsten en heersers in de hemelsferen' van onze dagen, dankzij onze hemelbestormende informatietechnieken en communicatiemogelijkheden. Zij confronteren ons in 2008 dagelijks met allerlei andere geloven en manieren van leven : van Jodendom tot de Islam, van Hindoeïsme tot Boeddhisme, van veelgodendom tot veel vormen van atheïsme. De Efesiërsbrief heeft ons over onze relatie met niet-Christenen veel te leren. Het gaat hier immers niet langer over religie - Jezus noch Paulus wilden een nieuwe godsdienst stichten - maar over geest, dat is spiritualiteit die alle religies overstijgt. Ons wordt gevraagd om 'onze knieën te buigen voor de Vader van Jezus, die 'de vader is van *elke* gemeenschap in de hemelsferen en op aarde'. Want we eten op aarde allemaal hetzelfde brood, zij het anders bereid, en we hebben uiteindelijk allemaal dezelfde boodschap van liefde, zij het anders verwoord. We delen allen in dezelfde erfenis, en in dezelfde belofte, maken deel uit van eenzelfde lichaam, Gods universum dat hongert naar vrede. Dan is het niet belangrijk vanuit welke achtergrond dat gebeurt : een Christelijke zoals wij, een Islamitische, Boeddhistische of een humanistische. 'God is Geest', laat Johannes Jezus zeggen tot een Samaritaanse, dus een niet-Joodse vrouw, 'God is Geest', dus wie hem aanbidt moet dat doen, 'niet in de tempel van Jeruzalem' maar 'in Geest en waarheid'.(Joh. 4, 24)

Voor Paulus en de eerste christenen was Jezus zelf dan ook geen god, zoals de Kerk dat de eeuwen daarna zou gaan verkondigen - dat zou een ontoelaatbaar idee geweest zijn in een wereld vol goden. Voor Paulus was Jezus de Christus, een Godsgezant zoals er anderen in de geschiedenis geweest waren, maar wel de laatste, de belangrijkste, de Messias, die doopte met de Geest. Hij was de voltooide Mens, die weldra terug zou keren om ook de wereld van die Mens te voltooien. Dat idee van de terugkeer was een illusie, maar wat wij in het Christusvisioen van de jonge Kerk wél nog altijd herkennen, ver boven de historische Jezus uit, is de Verrezene, het verlangen naar de voltooide mens, de Mens met een hoofdletter, zoals deze door God bedoeld is. De Efesiërsbrief spoort ons aan samen te werken, samen te geloven, met alle mensen van alle godsdiensten die ook de Mens met een hoofdletter in hun vaandel dragen, samen de verantwoordelijkheid te dragen om wat onmenselijk of mensenwaardig is in deze wereld te bestrijden. Te zorgen voor brood en gerechtigheid, met name voor hen die daar zelf niet voor kunnen zorgen. Wat ons in Jezus geopenbaard is, kan aan anderen langs andere wegen, andere boeken helder worden. Niemand heeft de waarheid, en zeker niet de ware godsdienst in pacht. De geest Gods heeft vele gedaanten, en is toch steeds weer dezelfde geest : liefde, vrede, gerechtigheid. De Efesiërsbrief daagt ons, Christenen van de éénnentwintigste eeuw, uit om in de nieuwe wereld die rondom ons aan het komen is een verbond aan te gaan met alle mensen van goede wil : om niet mee te doen met het kwaad, de heb- en heerszucht rondom ons, in ons, niet toe te geven aan de angst die ieder mens kent voor de toekomst, voor de vreemdeling, voor de dood. Hij daagt ons uit de geest van de Heer, de verrezene Mens, levend te houden, zichtbaar te maken : menslievendheid, zelfs jegens die ons vijandig zijn. Laten we, ook in deze kleine uithoek van Gods universum, onze Dominicusgemeente, samen proberen vanuit die innerlijke vrijheid te leven

Henk Hillenaar